

Fekete Gézáné

Az akadémiai tagság 1830—1996

Az Akadémia kezdettől fogva alapszabályaiban fektette le a Társaság célját, alapvető feladatait, a tudományos életben betöltött szerepét. A koronként változó szerepköröket, célkitűzéseket tagjai munkássága által kelthette életre. Ennek jegyében történtek a tagválasztások, melynek során a hazai tagok mint tiszteleti, rendes és levelező tagok, valamint a külföldi tagok váltak a tudós testület tagjaivá.

Tiszteleti tagság

A tiszteleti tagokat „oly magas állású férfiak”, „oly tudománypártoló hazafiak” közül választották. „kiknek megnyerésétől az Akadémia díszes java öregbedését várja vagy oly jeles tudósok és írók közül, kik a tudomány vagy az Akadémia körül érdemeket szereztek”. A tiszteleti tagság kritériumai a kezdetektől fogva 1949-ig változatlanok és ugyancsak 1949-ig kizárólag a hazai tagok tagsági formája. Tiszteleti tagokká részben magas állású akadémiai, közéleti, politikai, egyházi tisztségviselőket, pénzembereket választottak, részben pedig az idős akadémiai tagok megtett tudományos pályáját ismerték el ezzel a legmagasabb akadémiai tagsági formával.

Az 1946. évi alapszabály kimondta, hogy „új tiszteleti tagok ezentűl nem választhatók”. Erre a gyakorlat rácaffolt, mert 1946-ban kivételesen mégis 4 akadémiai tag (*Fejér Lipót, Förster Aurél, Kodály Zoltán, Zemplén Géza*) tiszteleti taggá választását engedélyezték. 1947-ben valóban nem volt tiszteletitag-választás, de az 1948. évi alapszabály visszaállította ezt a tagsági kategóriát a régi szövegezésű feltételek mellett. A cél ezzel nyilván az volt, hogy megkönnyítse a politikailag kívánatos jelöltek bejutását az akadémiai tagok és tisztségviselők sorába.

Az 1949. évi alapszabálynak a tiszteleti tagokra vonatkozó szövege az előzőekhez képest csak stílusosan változott, mely szerint „A tiszteleti tagok oly személyek közül választandók, akik a tudomány pártolása vagy művelése terén különös érdemeket szereztek. Az Akadémia minden ülésében — más osztályok zárt üléseit kivéve — részvételi és szavazati joguk van”.¹ Valójában azonban 1949-ben megszűnt a régi értelemben vett tiszteleti tagság. Azok a tiszteleti tagok, akik az átszervezés után is az Akadémia tagjai maradtak, a rendes tagok kategóriájába kerültek. Kivétel volt *Hevesy György*, aki továbbra is tiszteleti tagja maradt az Akadémiának és 1949-ben további két tiszteleti tagot választottak, *Révai Józsefet* és *Gerő Ernőt*.

Az 1956. évi alapszabály szerint „Tiszteleti tag azok köréből választható, akik a tudomány területén különösen kiemelkedő érdemeket szereztek. Tiszteleti taggá külföldi állampolgár

is megválasztható”.² Az alapszabálynak megfelelően így a tiszteleti tagság és a külső tagság valójában párhuzamos kategóriává vált azzal, hogy tiszteleti taggá külföldi állampolgár is választható. 1949 után az említett két néven kívül többé nem választottak magyar állampolgárt tiszteleti taggá, így 1950 után gyakorlatilag a tiszteleti tagság külföldi tagságot jelentett. Ezt a körülményt csak az 1964. évi közgyűlés alapszabály-módosítása³, ill. az 1970. évi alapszabály tette egyértelművé, amikor kimondta, hogy „Tiszteleti taggá — a magyar tudomány számára jelentős munkásságuk alapján — külföldi állampolgárságú tudósok választhatók meg.”⁴ Ebből értelemszerűen következett, hogy a belső tagok gyakorlatban már nem létező tiszteleti tagságának fogalma is törésre került, és a tiszteleti tagság egyértelműen a külföldi tagok tagsági kategóriájává vált.

A hazai tiszteleti tagokat az üléseken részvételi és szavazati jog illette meg. Kötelességük közé tartozott, hogy az akadémiai üléseken minél gyakrabban megjelenjenek, az akadémiai érdekeket képviseljék és tanácsaikkal az ügyeket előmozdítsák.

Rendes tagság

A rendes tagság fogalmának meghatározása az alapszabályokban az idők folyamán nagyvonalakban azonos feltételeket takar. Az 1831. évi rendszabások szerint rendes taggá választhatók „...kik magyar nyelven irt munkáik s tudományok által nevet és tekintetet szerzettenek”.⁵ E rendszabás a rendes tagok kötelességévé tette „...a Társaság tekintetét, méltóságát teljes erejekkel s munkásságukkal fenntartani, dolgaikban szorgalommal és híven eljárni, a nemzet várákozásának minél inkább megfelelni, hogy mind a nemzeti nyelv kimíveltessék, mind a tudományok és művészségek a haza lakosai között könnyebben elterjedhessenek”.⁶ Az 1845. évi utasító határozatok a rendes tagsági kategóriával kapcsolatban kimondták, hogy rendes tag csak a levelező tagok sorából választható. A szakmai színvonal emelése érdekében ugyanez a határozat a rendes tagok számára előírta, hogy minden második évben „egy, az illető tudomány előbbvitelére szolgáló értekezést” kell benyújtaniok az MTA Évkönyvében való megjelentetés, esetleg a közülésen való felolvasás céljából. Ez a követelmény valószínűleg túlzottnak bizonyult, ezért az 1869. évi ügyrendben ez a kötelezettség úgy módosult, hogy „időnként” kötelessé a rendes tag „az illető tudományok hazánkban előbbvitelére szolgáló értekezést terjeszteni elő”. A további évtizedekben a rendes tagok feladatait illetően az azonos alapgondolatok különböző megfogalmazásokban öltöttek testet, így a rendes tagok számára előírás volt „...az illető szakokat önálló tudományos vizsgálatok és dolgozatok által előbbrevinni”, a szaktudományukban elért eredményeiket ismertetni, az Akadémia munkásságában folytonosan részt venni, az Akadémia által rájuk bízott teendőket teljesíteni, a nyomtatott és kéziratos munkákat, pályaműveket, tanulmányokat, felfedezéseket megbírálni és azokról jelentést készíteni.

Az 1949. évi alapszabály az előzőkhöz hasonlóan megismételte, hogy „A rendes tagokat általában az érdemesebb levelező tagok közül kell választani”, de a továbbiakban nyilván politikai megfontolásból hozzátette, hogy „kivételesen különös tudományos érdemük elismeréséül oly személyt is lehet rendes tagul választani, aki nem levelező tag”.⁷ Ezt a kivételes eljárást *Rudas László* miatt iktatták be az alapszabályba, ő volt az egyetlen, akit 1949-ben nem akadémiai tagból közvetlenül választottak meg rendes tagnak. *Fogarasi Bélának*, *Lukács Györgynek*, *Molnár Eriknek* 1949-ben rendes taggá való választása sem felelt meg szó szerint az alapszabály szövegének. Ugyanis ők az 1948-ban elnyert tiszteleti tagsági kategóriából léptek át 1949-ben a rendes tagok sorába, de már az 1948. évi megválasztásuk is célzott politikai megfontolásra utal.

Az 1970. évi alapszabály törölte csak soraiból azt a lehetőséget, hogy az ajánlott személy levelező tagság nélkül, eleve megválasztható legyen rendes tagnak. A későbbiekben az „érdemesebb levelező tagok” helyett a „kiemelkedő tudományos eredményeket elért levelező tag” megfogalmazás szerepelt a rendes taggá választás kívánalmaként.

Az Akadémia 1962. évi szervezeti és működési szabályzata az Akadémia munkájában való részvételt a kor követelményeihez igazodva újabb szempontok szerint határozta meg. Így az akadémiai tagoknak, rendes és levelező tagoknak egyaránt kötelességük, hogy „...műveljék és fejlesszék tudományukat, mégpedig elsősorban saját, új eredményeket hozó tudományos kutatásokkal, vegyenek részt az Akadémia tudományszervező munkájában, a tudományos kérdések kollektív megoldásának szervezésében, az erre irányuló munkák tudományos vezetésében, valamint segítsék elő a tudományos eredmények gyakorlati felhasználását”.⁸

Az 1979. évi alapszabály a rendes taggá választás újabb feltételeként szabta meg, hogy az a kiemelkedő tudományos eredményeket elért levelező tag választható meg rendes taggá, aki „tudományos közéleti tevékenységével is kitűnik”. Az 1994. évi alapszabály ezt az előbbi passzust elhagyta és a rendes tagok választására vonatkozó paragrafust a következőképpen fogalmazta meg: „Rendes taggá az a levelező tag választható meg, aki a levelező tagságának elnyerése óta jelentős tudományos eredményeket ért el”.⁹

A megválasztott tagok élvezik a megválasztásukkal szerzett tagsági jogukat. A rendes tagoknak kezdetektől fogva szavazati joguk van az osztályüléseken, a közgyűlésen s egyéb akadémiai üléseken, aminek révén befolyásolhatják a testület tagsági összetételét, programját, tevékenységét.

Levelező tagság

A Magyar Tudós Társaság első alaprajza 1831-ben a levelező tagságról a következőképpen szövelt: „A levelező tagok közé azon dícséretes szorgalmú hazafiak választandók, kik hazai nyelven közre bocsátott írásaik által a tudományokban és művészetekben már nem csekély jártasságot mutattak”.¹⁰ A levelező tagság feltételei több mint egy évszázadon át szinte semmit sem változtak, így az 1869., az 1936., és az 1946. évi alapszabály levelező tagokra vonatkozó paragrafusai azonos, mely szerint „A levelező tagok jeles munkálkodásuk által kitűnt magyar tudósok és írók sorából választandók”.¹¹ Az 1949. évi alapszabály szövegéből kimaradt az „írók” megválasztásának lehetősége, ami nyilvánvaló volt az I. Osztály Széptudományi Alosztályának megszüntetése után.

A levelező tagsági választással kapcsolatban az 1956. évi alapszabály új kritériumot vezetett be: „Levelező taggá kiváló tudományos eredményeik alapján a tudományok doktorai választhatók.”¹² Az 1970. évi alapszabály a fentiekben túl a tudományos közéleti tevékenységet is a megválasztás feltételeként jelölte meg. Az eddigiekhez képest részletesebb az 1979. majd az 1990. évi alapszabály fogalmazása a levelező tagságról: „Az Akadémia hazai tagjává levelező tag címmel az a tudományok doktora fokozattal rendelkező magyar állampolgár választható meg, aki szaktudományát a nemzetközi kutatáshoz mérve is magas szinten, alkotó módon műveli, és aki személyiségével, állampolgári és erkölcsi magatartásával az Akadémia legjobb hagyományainak megfelelően a tudományos közvélemény és a magyar társadalom megbecsülését kiérdemli”.¹³

Az előző gondolatok tömörítve jelennek meg a ma is érvényes alapszabályban, mely szerint levelező tagságra választható „...az a tudományok doktora, aki tudományát elismerten és különösen magas színvonalon, alkotó módon műveli”.¹⁴

A levelező tagok jogaihoz tartozott az Akadémia valamennyi ülésén, más osztályok zárt üléseinek kivételével, részt venni, s a saját osztályának üléseiben szavazni. A levelező tagok szavazati jogát az 1970. évi alapszabály kiterjesztette, amennyiben a rendes tagokhoz hasonlóan, az Akadémia közgyűlésén és minden egyéb ülésén is szavazati jogot nyertek.

A levelező tagok kötelessége egy korai, az 1845. évi Utasító határozat 8. pontjának meghatározása szerint a következő volt: „...minden, a tudományosság előmenetelére szolgálható tények, adatok s észleleteket az illető osztállyal közölnek, s különösen azt, mi a hazában a tudományt, nemzeti nyelvet s művészetet illető, figyelemre méltó magát előadja, bejelentik”. A továbbiakban is a levelező tagoknak a rendes tagokhoz hasonlóan, előírás volt a tudomány alkotó művelése, részvétel az Akadémia feladatainak ellátásában.

Tanácskozó tagság

A tanácskozó tagság egy rendkívüli, átmeneti időszak speciális tagsági formája, ahol a tagok jogállását politikai indítékok alapján határozták meg. Az 1949. évi átszervezés során az Akadémia az 1949 előtt választott régi tagok egy részének újból megállapította a tagságát, más részét az 1949. okt. 31-én tartott összes ülésen elfogadott új Alapszabály 13. paragrafusára alapján a tanácskozó tagok kategóriájába sorolta: „Az Akadémiának azok a korábban megválasztott tagjai, akik az újjáalakulás során újból nem választottak meg, tanácskozó taggá válnak”.¹⁵ A tanácskozó tagok tagsági címüket „tanácskozó” megjelöléssel használhatták, osztályüléseken részt vehettek, tudományos kérdésekben felszólalhattak, de szavazati joguk, szervezeti és vagyoni kérdésekben felszólalási joguk nem volt. Ez egyértelmű jogfosztottságot jelentett, ez az akadémiai tagság teljesen formális, tartalmatlan volt, s rövid időn belül gyakorlatilag meg is szűnt.

Az 1949. évi alapszabály lehetőséget adott arra, hogy a „Tanácskozó tag — az Akadémia rendes és levelező tagjai létszámának keretén belül — bármikor megválasztható rendes vagy levelező tagnak”.¹⁶ Ezzel a lehetőséggel 1951 és 1965 között 11 esetben¹⁷ élt az Akadémia.

Az 1956. évi alapszabályban a tagsági formák felsorolásánál már nem szerepeltek a tanácskozó tagok, csupán a „Vegyes intézkedések” c. fejezet tett említést arról, hogy az Akadémia tanácskozó tagjai továbbra is használhatják címüket. Ez a megfogalmazás szerepelt a tanácskozó tagokra minden további alapszabályban egészen 1970-ig. Az 1970. évi alapszabály már semmilyen vonatkozásban nem tért ki a tanácskozó tagok kategóriájára.

Ezek a politikai okokra visszavezethető, jogsértő intézkedések során 122 akadémiai tag¹⁸ vált tanácskozó taggá. Az MTA Elnökségének 30/1989 sz. határozatából kiindulva, az 1989. évi közgyűlés úgy döntött, hogy a tanácskozó taggá minősítés, továbbá a politikai okokból való kizárás, külföldre távozás és a Széptudományi Alosztály megszüntetése okozta tagsági sérelmek jóvátétele az Akadémia erkölcsi kötelessége. Ezért az Akadémia közgyűlése hatálytalanította az MTA tiszteleti tagjainak, rendes és levelező tagjainak tanácskozó taggá való minősítését és egyéb, az akadémiai tagsággal kapcsolatos törvénytörő intézkedéseket és a szóban forgó tagságokat folyamatosnak nyilvánította.

Külföldi tagság

A külföldi állampolgárságú akadémiai tagok megválasztásának feltételei az évtizedek során hasonló elvekre épültek, de e tagsági forma elnevezése többször változott. 1830-tól 1869-ig külföldi levelező tagok, 1870-től 1963-ig külső tagok elnevezés használatos. Általában külföldi tagként olyan tudósokat választottak, akik tudományos kapcsolataik, kutatási témáik révén

kapcsolatba kerültek a magyar tudományos élettel, akiket „...a magyar nemzetet érdeklő munkájuk hirre emelt”. 1949-ig a külföldi tagokra vonatkozó alapszabályszoveg azonos: „A külső tagok azok közül a külföldi tudósok közül választandók, akik a tudomány körül szerzett érdemeikkel, valamint Magyarországot vagy az Akadémiát közelebbről érintő munkával az Akadémia különös kitüntetésére méltókká lettek”.¹⁹

A szövegezésben változást jelentett az 1956. évi alapszabály, mely szerint „Külső taggá — a magyar tudomány számára jelentős munkásságuk alapján — külföldi állampolgárságú tudósok választhatók”.²⁰ Ugyancsak az 1956. évi alapszabály szerint az addig a belső tagok tagsági kategóriájaként számon tartott tiszteleti tagságot a külföldi állampolgárokra is kiterjesztette. Így az 1956. évi alapszabályok szerint a tiszteleti és a külső tagság párhuzamos kategóriává vált, jöllehet ez az alapszabályban foglalt lehetőség a magyar állampolgárok vonatkozásában két kivételtől eltekintve (*Révai József* és *Gerő Ernő*), csak a paragrafusokban élt, a gyakorlatban elsorvadt.

1964-ben megszűnt a „külső tag” elnevezés és helyébe a „tiszteleti tag” elnevezés lépett, és csak az 1970. évi alapszabály tette egyértelművé, hogy a tiszteleti tagság csak a külföldiek számára fenntartott tagsági forma: „Tiszteleti tagok azok köréből választhatók, akik a tudomány területén különösen kiemelkedő érdemeket szereztek. Tiszteleti taggá — a magyar tudomány számára jelentős munkásságuk alapján — külföldi állampolgárságú tudósok választhatók meg.”²¹

Az előző megfogalmazástól csak stílusánál tért el az 1979. évi alapszabály hasonló szövege: „Az Akadémia külföldi (tiszteleti) tagjává az a nem magyar állampolgár választható meg, aki tudományterületét nemzetközileg kiemelkedő szinten műveli és a magyar tudomány megkülönböztetett megbecsülésére tarthat számot”.²² Az Akadémia a külföldi tagsággal kapcsolatban a tiszteleti tagokra vonatkozó paragrafusát az 1990. és 1994. évi alapszabály a fenti szöveg szerint megismételte, de külföldi tagsági kategóriaként párhuzamosan bevezette a „külső tagok” elnevezést, a korábbi hasonló elnevezéshez képest eltérő tartalommal. Ezt az 1994. évi alapszabály a következőképpen kodifikálta: „Külső taggá az a tudós választható, aki külföldön él, nem magyar állampolgár, de magát magyarnak vallja, tudományát elismerten és különösen magas színvonalon, alkotó módon műveli és szoros kapcsolatot tart a magyar tudományos élettel”.²³ Ez az újonnan bevezetett tagsági forma kölcsönösen lehetőséget nyújtott arra, hogy a határainkon túl élő magyar tudósokkal szorosabbra fűzzük a tudományos kapcsolatokat.

Az Akadémia az 1949. évi átszervezése során az 1949 előtt választott külföldi tagok tagsági felülvizsgálatával nem foglalkozott. Erre csak 1960-ban került sor, amikor a még életben lévők esetében, a belföldi tagokhoz hasonlóan politikai szempontok alapján szelektálták az 1949 előtt megválasztott külföldi tagokat. E tagrevízió során számos kiváló tudós jogilag érvényben lévő tagságáról nem vettek tudomást, és kihagyták nevüket az átszervezés után először az 1962. évi Almanachban rögzített külföldi akadémiai tagok névsorából. Az Akadémia ezt a törvénytelen lépést akarta korrigálni, amikor az Elnökség 39/1989 sz. belső határozatában hatályon kívül helyezte az Elnökség 1960. március 31-i ülésén hozott 244/1960 sz. határozatának 1. és 2. pontját, és visszaállítva folyamatosnak tekintette 17 külföldi tag akadémiai tagságát.

Az Akadémia tagsági elnevezéseinek változását a melléklet foglalja össze.

Valamennyi megválasztott akadémiai tag az *akadémiai osztályszervezetben* a művelt tudományterületüknek, tagajánlásuknak megfelelően valamely tudományos osztályba soroltatik. Történetileg nézve a kérdést, megjegyzendő, hogy 1830—1845 között csak az Akadémia rendes tagjait sorolták osztályba. A tiszteleti tagok és a belföldi levelező tagok csak 1846-tól,

a külföldi levelező tagok pedig 1847-től tartoznak a működési területüknek megfelelő tudományterületek képviselő osztályához.

A megválasztott akadémiai tagoknak megválasztásukat követően, meghatározott időn belül (jelenleg 1 éven belül) *székfoglalót* kell tartaniuk. Ez a kötelezettség először *Döbrentei Gábor* főtitkár javaslatára az 1832. évi 3. nagygyűlésen fogalmazódott meg: „Ezután minden újonnan választott rendes tag, osztályához tartozó eredeti értekezése felolvasásával fog legelső megjelenésekor székelt”.²⁴ 1841-ben a székfoglaló tartásának kötelezettsége kiterjedt a levelező tagokra is. Toldy Ferenc indítványára a nagygyűlés úgy határozott, hogy „...az ézentúl választandó levelező tagok, beköszöntő munka, akár tudományos értekezés, akár szépirodalmi mű készítésére köteleztessenek”.²⁵ A Magyar Tudós Társaság 1845. évi utasító határozatai már a tiszteleti tagok számára is előírták a székfoglaló megtartását, de a tiszteleti tagok vonatkozásában ez a kötelezettség csak 1869-ig állt fenn. A székfoglaló megtartásának elmulasztása esetén az Akadémia különféle megtorló intézkedéseket helyezett kilátásba, egészen addig, hogy megvonja az akadémiai tag cím viselésének jogát, a megválasztást hatálytalannak tekint. A jelenleg érvényben lévő alapszabály is kötelezi a hazai levelező és rendes tagokat, hogy megválasztásukat követő egy éven belül székfoglalójukat megtartsák.

A székfoglalók több mint másfél évszázadon keresztül ívelő, szerteágazó tematikája folytán gazdag tudománytörténeti forrásul szolgálnak. Nagy részüket nyomtatásban is közzétették az egyes tudományos osztályok közlönyeként megjelent „Értekezések a ... tudományok köréből” c. sorozat keretében, majd 1950 után az Akadémia tudományos osztályainak az „Osztályközlemények” c. periodikus kiadványában, továbbá egyéb akadémiai folyóiratokban és különböző szakfolyóiratokban. 1982-től pedig az MTA főtitkáranak 22/1/1982. sz. állásfoglalása alapján a székfoglalók önálló füzetekként az „Értekezések — Emlékezések” sorozatban jelennek meg, több-kevesebb késéssel és hiányokkal.

Az Akadémia *össztaglétszámát* esetenként az egyes osztályokra, tagsági formákra lebontva alapszabály írta elő. Az Akadémia tiszteleti, rendes és levelező tagjainak számszerű alakulását²⁶ nézve 1830-ban az első kinevezett tagok száma 23 volt, 1831-ben 59, 1835-ben már 125 volt a megválasztott tagok száma. A taglétszám 1840 és 1848 között 160 fő, 1859 után 170 fő körül mozgott. Az 1863 utáni években a taglétszám 200 fő fölé emelkedett és a 210, 220, 230 körüli létszám jellemző egészen 1943-ig, amikor az Akadémiának 226 belső tagja volt. 1946, 1947, 1948-ban a taglétszám (247, 248, 264 fő) tovább növekedett.

Az Akadémia átszervezése során az egyik legfontosabb szempont volt a tagság politikai összetételének radikális megváltoztatása. Ezt a célt szolgálta a taglétszám nagyarányú csökkentése, amit az I. Osztály Széptudományi Alosztályának megszüntetésével, a tagok tekintélyes részének tanácskozó taggá nyilvánításával, különböző indokok alapján néhány tag kizárásával értek el. 1949-ben újonnan 24 levelező tagot és 2 tiszteleti tagot választottak, s ezzel együtt a taglétszám 128 főre csökkent. Az 50-es évek második felétől a 60-as években a létszám 150 körüli, majd emelkedő tendenciát mutatva 1973-tól 200 fő fölé emelkedett. Az 1979. évi alapszabály előírta, hogy az Akadémia 75 évesnél fiatalabb tagjainak száma legfeljebb 200 lehet, majd 1994-től a jelenleg is érvényben lévő szabályok szerint a 70 évesnél fiatalabb hazai akadémikusok száma a 200 főt nem haladhatja meg. 1996. áprilisi adat²⁷ szerint az MTA hazai tagjainak teljes, kortól független létszáma 300 fő.

Az intézmény történetében a tagválasztás mindvégig az Akadémia életének izgalmas, az Akadémia egész tevékenységére hosszú távra kiható eseménye volt.

JEGYZETEK:

- 1 MTA alapszabályai. 1949. 5. o.
- 2 MTA alapszabályai. 1956. 4. o.
- 3 Magy. Tud. 1964. 395. o.
- 4 MTA alapszabályai. 1970. 7. o.
- 5 MTT Évkönyvei. I. köt. 1831—1832. 114. o.
- 6 MTT Évkönyvei. I. köt. 1831—1832. 113. o.
- 7 MTA alapszabályai. 1949. 5. o.
- 8 MTA szervezeti és működési szabályzata. 1962. 10. o.
- 9 Akad. Ért. 1995. 7. sz. 105. o.
- 10 MTT Évkönyvei. I. köt. 1831—1832. 107. o.
- 11 MTA alapszabályai. 1946. 5. o.
- 12 MTA alapszabályai. 1956. 4. o.
- 13 MTA alapszabályai. 1979. 10. o.
- 14 Akad. Ért. 1995. 7. sz. 105. o.
- 15 MTA alapszabályai. 1949. 6. o.
- 16 MTA alapszabályai. 1949. 6. o.
- 17 Tanácskozó tagokból ismét lev., ill. rend. tagokká váltak: *Baló József, Bulla Béla, Detre László, Dudich Endre, Haranghy László, Krompecher István, Miskolczi Dezső, Pattantyus Á. Géza, Surányi János, Verebété László, Went István.*
- 18 A tanácskozó tagok névsorát l. Akad. Közlöny, 1989. 8. sz. 147—148. o.
- 19 MTA alapszabályai. 1949. 6. o.
- 20 MTA alapszabályai. 1956. 4. o.
- 21 MTA alapszabályai. 1970. 7. o.
- 22 MTA alapszabályai. 1979. 11. o.
- 23 Akad. Ért. 1995. 7. 105. o.
- 24 MTT Évkönyvei. I. köt. 1831—1832. 96. o.
- 25 Akad. Ért. 1841. 97. o.
- 26 MTA tagjai 1825—1973. Összeáll. *Fekete Gézáné.* Bp., 1975. 609 o.
- 27 A köztestület tagjai. Szerk. *Tolnai Márton.* Bp., 1996. 346 o.

MELLÉKLET:

Az MTA tagság elnevezései

I. Belföldi tagok

1830—1869:	tiszteleti tagok
rendes tagok
honi levelező tagok
1870—1948:	tiszteleti tagok
rendes tagok
levelező tagok
1949—1955:	tiszteleti tagok
rendes tagok
levelező tagok
tanácskozó tagok
1956—1963:	tiszteleti tagok (bel- és külföldi tagsági kategória)
rendes tagok
levelező tagok
1964—:	rendes tagok
levelező tagok

II. Külföldi tagok

1830—1869:	külföldi levelező tagok
1870—1955:	külső tagok
1956—1963:	külső tagok
tiszteleti tagok (bel- és külföldi tagsági kategória)
1964—1989:	tiszteleti tagok
1990—:	tiszteleti tagok
külső tagok